

בבית המשפט העליון

רע"א 7650/20

כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט ד' מינץ
כבוד השופטת י' וילנר

לפני:

1. Magic Software Enterprises Ltd.
2. מג'יק תעשיות תוכנה ישראל בע"מ

המבקשות:

נ ג ד

1. פאירפלאי בע"מ
2. נועם הניג

המשיבים:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
בתל אביב-יפו (השופטת י' שבח; סג"נ) בהפ"ב 3053-10-19
מיום 30.9.2020

עו"ד שרון בן-חיים; עו"ד שרון אבניאלי
עו"ד טל גוטמר

בשם המבקשות:

בשם המשיבים:

פסק-דין

השופט ד' מינץ:

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בתל אביב-יפו
(השופטת י' שבח, סג"נ) בהפ"ב 3053-10-19 מיום 30.9.2020 במסגרתו נדחתה בקשה
לביטול פסק בוררות ביניים שניתן על ידי השופט (בדימ') א' גורן (להלן: הבורר) מיום
15.12.2010 בטענה לקיומה של עילת הביטול שבסעיף 24(10) לחוק הבוררות,
התשכ"ח-1968 (להלן: חוק הבוררות).

הרקע לבקשה

1. מהות הסכסוך בין הצדדים אינה רלוונטית לבקשה, אולם בתמצית ייאמר כי
הסכסוך נסוב סביב מערכת להסבת שפת תכנות "מג'יק", לשפת תכנות אחרת. טענתן של
המבקשות הייתה כי המשיבים פוגעים בקניינן הרוחני וטענת המשיבים הייתה כי מכתבי

אזהרה ששלחו המבקשות ללקוחותיהם גרמו להם נזקים כלכליים. ביום 15.12.2010 ניתנה על ידי הבורר "החלטה בעניין חבויות", היינו פסק ביניים במסגרתו נדחתה תביעת המבקשות ונקבעה חבותן כלפי המשיבים (להלן: פסק הבוררות). פסק הבוררות אושר לבקשת המשיבים ביום 11.7.2011, נוכח עמדת המבקשות כי "אין להן התנגדות לאישור פסק הבוררות החלקי".

2. ביום 13.1.2015 ניתן פסק בוררות משלים, בו חויבו המבקשות לשלם למשיבים פיצוי בסך של 7,461,028 ש"ח בגין "עסקאות פוטנציאליות שסוכלו" וכן סכומי פיצוי נוספים. בקשת המבקשות לביטול פסק הבוררות המשלים נדחתה ופסק הבוררות המשלים אושר (הפ"ב 15-04-21246).

3. בחלוף מספר שנים, ביום 2.10.2019 הגישו המבקשות בקשה לביטול פסק הבוררות. בבקשה נטען כי הגיע לידי המבקשות הקוד של "הרכיב המפר", המוכיח את הפרת המשיבים ואם יוצג הקוד יהיה בכוחו לשמוט את הבסיס מתחת לפסק הבוררות ולהחלטת הבורר בדבר חבותן. ראיה חדשה זו, נטען, מצדיקה את ביטולו של פסק הבוררות מכוח עילת הביטול הקבועה בסעיף 24(10) לחוק הבוררות.

4. בפסק דינו מיום 30.9.2020 דחה בית המשפט המחוזי את טענת המבקשות מכל וכל. בית המשפט קבע כי לא עלה בידי המבקשות להפריך את טענת המשיבים כי הקוד הועמד לרשות המומחה מטעמן בהליך הבוררות. המבקשות אף סירבו לחשוף את חוות דעתו של המומחה, הן בהליך הבוררות והן בהליך לפני בית המשפט. על כן, לא עלה בידי המבקשות להוכיח כי אכן מדובר בראיה חדשה. למעלה מכך, נקבע כי דין הבקשה להידחות מכיוון שהמבקשות לא הסכימו לחשוף כיצד הקוד הגיע לידיהן והסתפקו בציון הטענה כי הוא הגיע לידיהן רק ביום 3.7.2019. נוכח עמדה זו קבע בית המשפט כי המבקשות לא הניחו תשתית עובדתית מספקת באשר למועד בו התגלתה הראיה החדשה ומדוע הבקשה לא התיישנה, נוכח הקבוע בסעיף 27(ב) לחוק הבוררות. לבסוף, נקבע כי המבקשות לא עומדות במבחן "השקדנות הסבירה" וכי הראיה אינה עומדת במבחן הרלוונטיות. לפיכך, נדחתה הבקשה לביטול פסק הבוררות ובית המשפט חייב את המבקשות בהוצאות המשיבים ושכר טרחת עו"ד בסך כולל של 250,000 ש"ח.

טענות הצדדים

5. מכאן הבקשה שלפני שנסובה רק על שיעור ההוצאות שנפסקו לחובת המבקשות ולא על החלטת בית המשפט לדחות את הבקשה לביטול פסק הבוררות. לטענת המבקשות, ההוצאות שהשית בית המשפט אינן מתיישבות עם מהותו של ההליך וניכר

כי הן משקפות הוצאות "עונשיות". את זאת ניתן להסיק מתוך האמירות של בית המשפט בשולי פסק דינו, כי המבקשות עשו שימוש לרעה בהליכי משפט. לשיטתן, ההוצאות הגבוהות שהושגו אינן עולות בקנה אחד עם אופייה של המרצת פתיחה, המסגרת בה התנהל ההליך, אשר נועדה לברר את המחלוקת בין הצדדים במהירות וביעילות. ההליך שנוהל לפני בית המשפט המחוזי היה הליך פשוט יחסית, אשר התנהל באופן מהיר ויעיל. בשל כך, רכיב ההוצאות בפסק הדין אינו סביר ואינו מידתי ביחס להוצאות שהוצאו בפועל על ידי המשיבים.

6. בתשובתם טענו המשיבים כי בקשת רשות הערעור, בדומה לבקשה לביטול פסק הבוררות, מהווה שימוש לרעה בהליכי משפט ובמסגרתה ממשיכות המבקשות להסתיר עובדות מבית המשפט ולהציג חצאי אמיתות. לגופה של הבקשה, הכלל הוא כי ערכאת הערעור לא תתערב בפסיקת הוצאות שנפסקה על ידי הערכאה הדיונית, למעט במקרים חריגים שבחריגים. לא נפל פגם בשיקול הדעת של בית המשפט המחוזי וההוצאות שנפסקו לחובת המבקשות סבירות ומידתיות בנסיבות העניין. ההוצאות שנפסקו גם נמוכות מההוצאות שהוציאו המשיבים בפועל במסגרת ההליך, שדרש חיפוש בראיות ופרוטוקולים מלפני כעשור. בהקשר זה נטען כי המשיבים הגיעו להסכם עם באי-כוחם כי ישלמו סך של 300,000 ש"ח בתוספת מע"מ בגין ייצוגם בהליך (אציין כי הסכם שכר הטרחה הנטען לא צורף והתשובה גם לא נתמכה בתצהיר).

דיון והכרעה

7. לאחר עיון בבקשה, בתשובה ובנספחים שצורפו, החלטנו לדון בבקשה כאילו ניתנה הרשות והוגש ערעור על פי הרשות שניתנה ולקבל את הערעור. זאת חרף התנגדות המשיבים לדון בבקשה כערעור מאחר שנראה לנו שלא נפגעות זכויותיהם.

8. ראשית ייאמר כי ככלל, התערבות ערכאת הערעור בהחלטת הערכאה הדיונית לעניין הוצאות המשפט תיעשה במשורה ובמקרים חריגים בלבד, בהם נפלה טעות משפטית בשיקול דעתה, או אם דבק בהחלטה פגם או פסול מוסרי (ראו: ע"א 6768/01 רגב נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(4) 625, 636 (2004); ע"א 9833/09 כהן נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (25.8.2013); ע"א 11512/04 קרניל חברה לעבודות הנדסיות בע"מ נ' גב ים חברה לקרקעות בע"מ, פסקה 15 (16.11.2006)).

9. שנית, הבסיס לפסיקת הוצאות אינו עונשי או נזיקי, כי אם חיוב מכוח הדין המקנה שיקול דעת לבית המשפט (ראו פרק ל"ד לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 ותקנה 151 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ח-2018) (להלן: התקנות החדשות).

נקודת המוצא היא כי בעל דין שאינו זוכה בהליך יחויב בהוצאותיו הריאליות של הצד שכנגד שזכה. הדבר נועד למנוע חיסרון כיס של הצד הזוכה; להרתיע תובעים בכוח מנקיטת הליכי סרק; ולעודד נתבעים בכוח להימנע מהתגוננות סרק מפני תביעה ראויה (ע"א 9648/16 אורחייטק GIS בע"מ נ' חן אביטן משרד עורכי דין, פסקה 67 (28.2.2018)). עם זאת, פסיקת הוצאות בשיעור ריאלי כפופה להיותן סבירות, מידתיות והכרחיות לניהול ההליך. הדרישה לסבירות ומידתיות ההוצאות באה למנוע מצב שבו הוצאות גבוהות יתר על המידה שיוטלו יביאו להרתעת יתר של בעלי הדין, ליצירת חוסר שוויון, ייקור של ההליכים המשפטיים ולפגיעה בזכות הגישה לערכאות (ע"א 2617/00 מחצבות כנרת (שותפות מוגבלת) נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה, נצרת עלית, פ"ד ס(1) 612 (2005)). פסיקת הוצאות משפט מיועדת אפוא לאזן בין זכות הגישה לערכאות לבין שיקולים מוסדיים, ובהם מניעת תביעות סרק, שאיפה למניעת ניהול מכביד של ההליך או שימוש בהליך שלא בתום לב.

10. על כן, שיעור ההוצאות הראוי נקבע תוך בחינת כל מקרה לגופו, תוך התחשבות במספר נתונים, ביניהם: אופן ניהול ההליך; היחס בין הסעד שנתבקש והסעד שנתקבל לבין שיעור ההוצאות; מורכבות התיק וחשיבותו; היקף העבודה שהושקעה על ידי בעל הדין בהליך; ושכר הטרחה ששולם בפועל או שבעל הדין התחייב לשלמו (ראו: ע"א 9535/04 סיעת "ביאליק 10 נ' סיעת "יש עתיד לביאליק", פ"ד ס(1) 391, 395 (2005) (להלן: עניין סיעת ביאליק)). בפרט, ההוצאות צריכות להיות פרופורציונליות להליך עצמו ולמהותו, שכן בכך יש כדי למנוע הטלת עלות-יתר על המפסיד להליך ולעודד ניהול הליך ראוי על ידי הזוכה (שם, עמ' 615). כמו כן, בהתאם לפסיקה, שימוש לרעה בהליכי משפט אף עשוי להביא לפסיקת הוצאות על הצד הגבוה (ראו לאחרונה: ע"א 4685/19 הרן נ' עיריית חולון, פסקה 6 (29.7.2020); רע"א 1239/19 שאול נ' חברת נידלי תקשורת בע"מ, פסקה 55 (8.1.2020)).

11. עם זאת, שומת הוצאות ריאליות על הצד הגבוה, "אין משמעה כי ניתן להטיל על בעל הדין שהפסיד בדינו הוצאות עונשיות, החורגות מהוראות הדין... שהרי 'פסיקת הוצאות אינה ענישה של בעל הדין שהפסיד על כי גרר את יריבו לדין'" (רע"א 6793/08 לואר בע"מ נ' משולם לויןשטיין הנדסה וקבלנות בע"מ, פסקה 19 (28.6.2009) (להלן: עניין לואר)).

12. יישום עקרונות אלה בענייננו מוביל למסקנה כי יש להפחית את ההוצאות שהוטלו על המבקשות. אף אם נצא מנקודת הנחה שבקשת הביטול שהוגשה הייתה בקשת סרק – ודומה כי זהו אכן המצב – אין בכך הצדקה לשיעור ההוצאות שהוטל על

המבקשות. פסק הדין ניתן בתום הליך דיוני קצר והדבר משליך, כאמור, על גובה ההוצאות הריאליות. כך, ההליך התנהל רק על בסיס בקשת הביטול שהגישו המבקשות והתשובה לבקשה שהגישו המשיבים ונערכו בו שני דיונים בלבד. בהשאלה, דומה ההליך יותר לדיון בבקשת ביניים בהליך אזרחי מניהול תיק אזרחי מתחילתו ועד סופו, הכולל שמיעת עדויות, סיכומים בעל-פה וישיבות רבות (השוו: עניין לואר, פסקה 21). למותר לציין כי אף אם אופן פעולתן של המבקשות הכביד על המשיבים שלא לצורך, וככל שסבר בית המשפט כי תביעת המבקשות נעדרת בסיס, עמד לרשותו מגוון של כלים אחרים, כגון דחיית התביעה על הסף (ראו: רע"א 3127/16 עובדיה נ' אורי, פסקה 27 (1.6.2016); וראו: אורי גורן סוגיות בסדר דין אזרחי 1599 (מהדורה 13, 2020)). אולם הפתרון להתנהלות לא היה פסיקת הוצאות בשיעור שנפסק, בשים לב לאופיו של ההליך.

13. דומה כי לא ניתן לסיים את הדיון לפני התייחסות קצרה לסוגיית פסיקת ההוצאות בתקנות החדשות, שעתידות להיכנס לתוקפן בבוא השנה האזרחית החדשה הבאה עלינו לטובה בעוד ימים ספורים. התקנות החדשות מעגנות, במידה רבה, את הפסיקה שהובאה לעיל בנושא הוצאות משפט. כך, תקנה 151(א) לתקנות החדשות קובעת כי תכלית חיוב בעל דין בהוצאות היא "לשפות את בעל הדין שכנגד על הוצאותיו בהליך בהתחשב בתוצאותיו, במשאבים שנדרשו לניהולו ובהתנהלות בעלי הדין". במסגרת שומת ההוצאות, נדרש בית המשפט לבטא את "האיזון הראוי שבין הבטחת זכות הגישה לערכאות, הגנה על זכות הקניין של הפרט ושמירה על שוויון בין בעלי הדין" (תקנה 151(ב) לתקנות החדשות). כמו כן, תקנה 151(ג) לתקנות החדשות מתייחסת באופן מפורש לפסיקת הוצאות לבעל דין שעשה שימוש לרעה בהליכי משפט וקובעת כי בית המשפט "רשאי לחייבו בהוצאות לטובת הנפגע או לטובת אוצר המדינה ובנסיבות מיוחדות אף את בא כוחו" (שימוש לרעה בהליך השיפוטי מוגדר בתקנה 4 לתקנות החדשות).

14. שינוי אחד משמעותי בתקנות החדשות לעומת התקנות הקיימות הוא כי במסגרת התקנות החדשות, נקבעה ברירת מחדל של חיוב בהוצאות כאשר על בית המשפט להצביע על טעמים מיוחדים על מנת שלא לעשות כן (תקנה 152 לתקנות החדשות; יעקב שקד סדר הדין האזרחי החדש 741 (מהדורה שנייה מעודכנת, 2020)). ובשולי הדברים יצוין כי עתירה נגד חוקיותן של התקנות החדשות, ובפרט התקנות הנוגעות לסוגיית פסיקת הוצאות נדחתה על ידי בית משפט זה (ראו: בג"ץ 8684/20 לשכת עורכי הדין בישראל נ' שר המשפטים (27.12.2020)).

15. בנסיבות העניין אפוא, הערעור יתקבל במובן זה שחיוב המבקשות בהוצאות המשיבים ובשכר טרחת עו"ד יופחת. אולם, נוכח התנהלותן של המבקשות, המצדיקה השתתפות הוצאות על הצד הגבוה, הוא יועמד על סך של 150,000 ש"ח. אין צו להוצאות בהליך זה.

ניתן היום, י"ג בטבת התשפ"א (28.12.2020).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט